

між клієнтом і адвокатом з приводу неналежного виконання договору доручення обмежується повним або частковим поверненням гонорару в позасудовому порядку.

Під цивільно-правовою відповідальністю прийнято розуміти санкцію за правопорушення, що викликає для порушника негативні наслідки у вигляді позбавлення суб'єктивних цивільних прав або покладання нових або додаткових цивільно-правових обов'язків (Иоффе О.С. Ответственность по советскому гражданскому праву. – Л: ЛГУ. - 1995. – С. 7).

На підставі вищезазначеного можна стверджувати, що запровадження страхування професійної відповідальності адвокатів стане одночасно двосторонньою гарантією: з одного боку – це може стати додатковою гарантією діяльності для адвоката (наприклад, адвокат, побоюючись настання цивільно-правової відповідальності, може обрати менш ризиковану лінію надання правової допомоги, але результати від якого є менш ефективними), з другого – це гарантуватиме відшкодування завданих збитків клієнту внаслідок діяльності адвоката та стимулюватиме адвокатів до надання більш кваліфікованої правової допомоги під загрозою настання цивільно-правової відповідальності (навіть якщо завдяки страхуванню і буде відшкодовано збитки, проте наступне страхування буде пов'язане для адвоката з більшими фінансовими витратами).

Алексейчук К.А.

студентка 2-го курсу факультету адвокатури

Національного університету «Одеська юридична академія»

АДВОКАТСЬКА ЕТИКА ЯК ВИД ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ЮРИСТА

Зусилля усіх гілок державної влади направлені на забезпечення правопорядку, який відповідає інтересам держави і суспільства. Встановлення такого правопорядку у багато чому залежить від того, наскільки закони, на яких він базується, співвідносяться з нормами і принципами, основоположними етичними категоріями справедливості, честі, достоїнства, поваги людської особистості. При здійсненні правосуддя, коли вирішується питання щодо винуватості особи, її гідності, свободи, відновлення порушеного права, відшкодування моральних і матеріальних збитків, взаємозв'язок моралі та права надзвичайно важливий.

Етика одна із найдревніших теоретичних дисциплін, яку прийнято вважати «практичною філософією» (Арістотель), оскільки основне її призначення — вирішення повсякденних моральних проблем, що виникали перед людиною: як треба чинити, що вважати добром, а що злом, що є справедливим, а що ні тощо. Етику можна визначити як філософську науку, яка відповідає на запитання "Як слід правильно жити?" (чи, за формулюванням І. Канта, — "Що треба робити?"). Етика як наука про відносини між людьми та про обов'язки, що випливають із цих відносин, формулює цілі практичної діяльності у формі категорій, моральних принципів і норм поведінки, моральних оцінок та ідеалів, у вченнях про призначення людини, сенсі її життя, щастя тощо [Погорецький М. А., Яновська О. Г.. Адвокатура України. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка / М. А. Погорецький, О. Г. Яновська. – К.: Юрінком Інтер, 2014.].

На основі етики вивчається і аналізується внутрішня природа багатообразних моральних зв'язків, які виникають з будь-якого виду людської діяльності. Етика носить всеохоплюючий характер і розповсюджується на усі види людської поведінки, у тому числі і професійну діяльність (педагогічну, медичну, технічну, юридичну тощо). Зародження професійної моралі пов'язано історично з суспільним розподілом праці і виникненням відповідних професійних груп, виокремленням різноманітних професій [Бакаянова Н. М. Етичні принципи адвокатури в Україні / Н. М. Бакаянова. – Одеса: Юридична література, 2005. С. 6].

Правнича етика розглядається як учення про морально-правові вимоги щодо діяльності юриста. Йдеться про вплив позитивного права, моральних норм, природного права на поведінку юриста, який формує його етичний мотив професійних вчинків. Такий підхід визначення правничої етики, доцільно зумовлений вимогами соціуму, загальнолюдськими моральними цінностями. Доцільно розглядати правничу етику як етику людської гідності, як моральний світогляд, у якому існує тісний зв'язок між зовнішніми діями юриста та його свідомістю. Професійні дії юриста матимуть найвищу цінність тоді, коли вони будуть результатом,

адекватним усвідомленню ним законів. В цьому випадку виявляється етична норма у юридичній діяльності [Сливка С. С. Юридична деонтологія / С. С. Сливка. – Видавництво «Атіка», 2003].

До юристів, чия діяльність пов'язана з безпосереднім спілкуванням з людьми, суспільство виставляє підвищені вимоги як до особистості. У силу цього складуються особливі, специфічні норми поведінки, які регулюють виконання юристами професійних обов'язків.

Професійна етика юриста являє собою, з одного боку, ступінь реалізації можливостей і потенціалу працівників у професійній діяльності, а з іншого – поєднанням окремих морально дозволених стандартів поведінки членів окремої професійної групи юристів. Професія юриста є багатоплановою. Специфіка професійної діяльності юриста визначає необхідність виокремлення у юридичній етиці судової, адвокатської, прокурорської, слідчої етики, етики працівників органів внутрішніх справ та безпеки, етики вчених-юристів та викладачів юридичних навчальних закладів [Бакаянова Н. М. Етичні принципи адвокатури в Україні / Н. М. Бакаянова. – Одеса: Юридична література, 2005. С. 21]. Зокрема, виокремлення адвокатської етики у межах юридичної пояснюється тим, що вона має базові принципи та засади на яких формується уся юридична діяльність, але також має ряд особливостей, які притаманні саме при здійсненні адвокатської діяльності.

Професія адвоката передбачає високі стандарти щодо особи адвоката, яка має характеризуватися безсумнівною моральною силою, відповідальним ставленням до виконання професійних обов'язків, відданістю справі. Суспільство пред'являє до адвоката особливі вимоги, адже кожна людина бажає бачити захисника своїх прав незалежним, принциповим, компетентним, чесним і порядним, таким, що виявляє загальний високий рівень освіти і культури [4, с. 564]. Під час здійснення своєї професійної діяльності адвокат виступає носієм обов'язків, іноді суперечливих, стосовно клієнтів, судів та інших державних органів, адвокатури в цілому та окремих органів, суспільства.

Адвокатська етика – наука про моральні вимоги до адвоката, про моральні відносини, що виникають під час здійснення адвокатської діяльності, про моральні приписи, якими керується адвокат піз час здійснення адвокатської діяльності [2, с. 33]. Адвокатська етика пронизує діяльність кожного адвоката, забезпечує довіру суспільства до адвокатури, дає змогу вирішувати конкретні професійні проблеми. Вона сформована традиціями адвокатської спільноти, її історичним пошуком оптимальних форм поведінки адвоката, корпоративними нормами, які прийняті органами адвокатського самоврядування, положеннями законодавства України (Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Правила адвокатської етики), міжнародно-правовими нормами.

Норми адвокатської етики утворюють систему правил поведінки адвоката, які забезпечують здійснення адвокатської діяльності на високому професійному рівні та дають змогу реалізувати гуманне призначення адвокатури. Дотримання норм адвокатської етики забезпечується внутрішнім переконанням адвокатів, їх професіоналізмом, колективною волею адвокатської спільноти, а за необхідності – заходами дисциплінарної відповідальності, які застосовують органи адвокатського самоврядування [Фурса С. Я., Бакаянова Н. М. Адвокатура України: Книга 1. Організація адвокатури (з практикумом): Підручник у двох книгах / за заг. ред. д.ю.н. С. Я. Фурси та к.ю.н., доцента Бакаянної Н. М. – 2-ге вид. доповн. і перероб. – К.: Алерта, 2016. С. 565].

Отже, адвокатська етика визначає загальні приписи щодо ідеальної поведінки адвоката, а також конкретні правила, в яких зазначені належні або неприпустимі форми поведінки адвокатів. Дотримання детально розроблених конкретних правил забезпечує дотримання норм і стандартів професійної діяльності, які, у свою чергу, формуються на підставі загальних етичних принципів. Загальні принципи є основоположними для всіх юридичних професій, що відносить адвокатську етику як частину юридичної етики. Але адвокатська професія має певні особливості і відмінності у порівнянні з іншими правничими професіями.